

התוועדות

כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

י"ט כסלו, ה'תשכ"ז

חלק ז – יו"ל לש"פ מקץ, שבת חנוכה, ה'תשע"ב

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושתים לבריאה

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולעילוי נשמת הרה"ח יצחק בן הרה"ח אברהם ז"ל

נפטר ליל ש"ק מבה"ח וערי"ח כסלו תשלי"ד

וזוגתו מרת בריינא ז"ל

ובנו הרה"ח אהרן ז"ל

נולד בנר ה' דחנוכה, כ"ט כסלו תר"צ

זאקאן

ולעילוי נשמת מרת גיסא בת הרה"ג שמעון משה ז"ל

נפטרה אור ליו"ד כסלו תשנ"ד

ובעלה הרה"ח ישעי' בן הרה"ח שמרי' הכהן ז"ל

מאטלין

ולעילוי נשמת מרת בתי' דבורה ז"ל נפרסטק

נפטרה אור לעש"ק ח"י כסלו תשס"א

והורי' הרה"ח אבא בן הרה"ח יואל הלוי ז"ל

וזוגתו מרת חי' שצערע ז"ל

לוינ

ולעילוי נשמת מרת חי' גיטל ז"ל נפרסטק

נפטרה עש"ק מקץ, נר ח' דחנוכה, ג' טבת תשי"ג

ולעילוי נשמת הרה"ח ראובן דובער וזוגתו מרת טעמא ז"ל

נפרסטק

נדפס על ידי ולזכות יוצאי חלציהם שיחיו

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת ב"ק ארמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"ט ז"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770 Email: info@lahak.org

ב"ה.

מנוי בתורת הרבי

הצטרף למאות השלוחים ואנ"ש שחתמו מינוי לתורת הרבי

ספרי תורת מנחם יגיעו ישירות לביתך, מיד עם הופעתם, לעת-עתה, עלה בדינו לסדר הדבר רק בארצות-הברית.

המחיר לספר בודד: \$18 כולל משלוח.

בנוסף לזה, יוכל המנוי להזמין כל ספר מהספרים שיצאו לאור על ידינו בעבר במחיר הנ"ל.

בודאי חפץ כאו"א מאנ"ש שיחיו שספרי תורת רבינו יהיו בביתו, אשר בה הכניס את עצמותו, כמאמר "אנא נפשי כתבית יהבית", ועל ידה "אותי אתם לוקחים", כידוע אשר עיקר ההתקשרות היא על ידי לימוד תורתו.

להרשמה ולפרטים נוספים — נא לשלוח אימייל לכתובת: manuy@lahak.org, או לפאקס 1-206-666-1770.

"שיביא לביתו ולספרייתו וכיו"ב, ספרי (וכתבי) קודש חדשים בדברי תורה, בהוספה על הספרים שיש לו מקודם .. ולקיים זאת בהקדם האפשרי, כולל ע"י עשיית הזמנה מראש (וכן לשלם) על המינוי לקבלת ספרים חדשים שיוצאים לאור אח"כ (בלשון הידוע הנדפס בכמה ספרים — "פרענומערֶאָנטן"), ובשעת ההוצאה לאור של הספר מקבלים אותו המנויים תיכף ומיד".

(שיחת ש"פ ריגש. ה'תשנ"ב)

©

Published and Copyright 2011 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5772 • 2011

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חדוה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדוה בת לאה רייזל

ויש מקום לומר, שבאם יהיו שיעורים האמורים מבוססים ומעובדים כדי צרכם, יתענינו בהו"ל באופן ממיגרף וכיו"ב, וגם זה יוסיף חשק להתמדה ושקידה בהאמור, ובפרט שירחונים מעין [הנ"ל] התי' מו"ל בכמה ישיבות, אף שלא כולם שוים בהאיכות שלהם.

בברכת הצלחה מופלגה בעבודתו בקדש, והרי נמצאים אנו בערב ימי סגולה בהאמור, ימי חנוכה שרצו להשכיחם תורתך ועוסקי התורה נצחו, ובאופן שנהגו כב"ה להוסיף באור מיום ליום ואין אור אלא תורה, כי נר מצוה ותורה אור.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ מקץ הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק רביעי מהתוועדות י"ט כסלו ה'תשכ"ז — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ ויצא, חלק שני לש"פ וישלח, חלק רביעי לש"פ וישב, חלק חמישי ואחרון י"ל אי"ה לש"פ ויגש הבעל"ט).

*

בתור הוספה — כמה מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש — מילואים" מהשנים תרפ"ה-תשל"ה, שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ערב חנוכה, ה'תשע"ב
ברוקלין, נ"י.

להשכיחם תורתך: נוסח "ועל הנסים" דחנוכה.
שנהגו כב"ה להוסיף באור מיום ליום: שבת כא, ב. שו"ע או"ח סתרע"א ס"ב.
ואין אור אלא תורה: תענית ז, ב.
כי נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג. וראה תענית שם. פרש"י שבת כג, ב (ד"ה בנים).

לא. נוסף על חלוקת הש"ס ב"ט כסלו, ישנה גם תקנת רבינו נשיאנו שחילק את ספר התניא באופן שמתחילים ללמדו מחדש ב"ט כסלו, והיינו, שנוסף על שאר השיעורים ילמדו גם שיעור תניא בכל יום, באופן שיסיימו את ספר התניא במשך השנה, עד י"ט כסלו הבעל"ט. ובהתאם לכך נהוג ב"ט כסלו להזכיר גם בנוגע לסיום והתחלת ספר התניא¹⁶⁵:

בנוגע לספר התניא כותב רבינו הזקן, בעל השמחה והגאולה, בדף-השער (כידוע¹⁶⁶ שזהו הנוסח של רבינו הזקן עצמו): "ספר של בינונים" (וכפי שמבאר בפנים התניא¹⁶⁷ ש"מדת הבינוני היא מדת כל אדם ואחרי' כל אדם ימשוך כו"), "מיוסד על פסוק¹⁶¹ כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיוך ובלבבך לעשותו (כפי שנאמר לכאור"א מישראל, ללא חילוק במעמד ומצב כו"), לבאר היטב איך הוא קרוב מאוד, בדרך ארוכה וקצרה בעזה"י".

וסיום ספר התניא הוא באגה"ק ד"ה הוכח תוכיח, שבה מסיים אודות מצות השבת, "חיצוניות מהשבת . . . ופנימית השבת כו".

והנה, כללות ענין השבת צריך לכלול גם את ששת ימי החול, כפירוש הרמב"ן על הפסוק¹⁶⁸ "זכור את יום השבת לקדשו", ש"ישראל מונים כל הימים לשם שבת, אחד בשבת שני בשבת, כי זו מן המצוה שנצטוונו בו לזכורו תמיד בכל יום", וכמובא בשו"ע¹⁶⁹ בנוגע לה"זכירות" שבפירוש המלות דברכות ק"ש, שביניהם נכללת גם "זכירת שבת".

ונמצא, שענין השבת כולל ומקיף את המציאות של כל העולם כולו — שהרי מלאכת בריאת העולם היתה בששת ימי בראשית, ונסתיימה ונשלמה ביום השבת, כמארז"ל¹⁷⁰ "מה הי' העולם חסר מנוחה, באת שבת באת מנוחה".

וזהו הקשר בין התחלת וסיום התניא — שהרי התכלית של "בפיוך ובלבבך לעשותו" היא לעשות לו ית' דירה בתחתונים, בעוה"ז התחתון

164) משלי יו"ד, כב.

167) רפי"ד.

165) ראה גם שיחת י"ט כסלו דאשתקד

168) יתרו כ, ח.

סמ"ב ואילך (תו"מ חמ"ה ע' ... ואילך).

169) אדה"ז אר"ח ס"ס ס"ד.

170) פרש"י בראשית ב, ב. פרש"י מגילה

166) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשכ"ד

ט, א (ד"ה ויכל). וראה ב"ר פ"י, ט ובמת"כ

ס"ל (תו"מ חל"ח ס"ע 285). שם ח"מ ע' שם (ד"ה שאנן) בשם "חז"ל".

1358. וש"נ.

ג

בי"ה, כ"ב כסלו תשי"ט
ברוקלין

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת
שמים רב פעלים מוה' ישראל שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מז' כסלו, ת"ח ת"ח על הבשו"ט מההתקדמות בלימודים של התלמידים שליט"א בשיבת תומכי תמימים, ויהי רצון שיתקדמו עוד יותר ויותר וילכו מחיל אל חיל.

בעיון רב קראתי הצעתו, אשר חלק מהת' יתעסקו ברכוז דברי הראשונים במסכת וסוגיות שהם לומדים וכו',

לאחרי התבוננות בדבר, וכפי שראיתי בכמה מהמתעסקים בענינים כמו אלו, הרי זה בעיקרו ענין למיגרס יותר מאשר ענין דלעיונא, ובסגנון אחר, רכוז דברי ראשונים כו' מביא לפזור כחות העיון של המתעסק בזה, אשר אף שלכאורה דרושה התבוננות הכי גדולה, מה ללקט ואיך לחבר הקטעים וכו' אבל רואים בפועל שזהו ההיפך מההתעמקות על אתר בענין או בסוגיא,

ועוד נקודה בזה, שכיון שאין דרושה לזה כ"כ יגיעה כמו בכל עיונא כדבעי, נמשכים אחרי הנ"ל, ז.א. שאפילו אם קובעים שיעור שעה מיוחדת לעבודת הרכוז הרי מוסיפים עליהם מלפניהם ומלאחריהם, ואפילו בהזמן שלומדים בעיון, חסרה היגיעה הדרושה, מפני שהורגלו במשך היום בלימוד הדרוש ללא יגיעה כ"כ.

ע"פ כל הנ"ל מובנת השקפתי, שאין כדאי שהתל' ידעו ע"ד ההצעה, שיש חשש שזה יחליש ההתקדמות בהלימודים דלעיונא,

לכאורה הרכוז הנ"ל יש לסדר שמזמן לזמן יאמרו התלמידים מעין שיעור בהענינים אותם לומדים, או בהענינים אשר הר"מ והר"י יטיל עליהם, כמובן שידעו עדי"ז באופן שיהי להם די זמן, להכין השיעור, ועל פי הנסיון שעשו כאן, ראו שזה הביא לתוספת בלימוד בעיונא, וקנאת סופרים תרבה חכמה,

ג

מוה' ישראל: גרוסמן, לוד. אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"ב אגרת ח'שצו, ובהנסמן בהערות שם.

וקנאת סופרים תרבה חכמה: ב"ב כא, סע"א. כב, רע"א.

הוספה

א

ב"ה, ג טבת תש"ח

כבוד הרה"ח הו"ח אי"א נוי"מ וכו'
מהורש"ד שי' רייטשיק

שלום וברכה.

במענה על שאלתו בענין שעור התניא בשלהי כסלו שנה זו
הורה כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א אשר יחלקו את השעור של כ"ט בכסלו
כמו שנשמך ב"היום-יום" לשני ימים.
באיווי והצלחה בעבודתו הקודש וכ"ט.

הרב מנחם שניאורסאהן

ב

ב"ה ימי הסליחות ה'תשט"ז

האברך שמעון משה שי'

... בטח שומר ג' השיעורים הידועים דחומש תהילים ותניא, ועכ"פ יעשה
כן מכאן ולהבא, וישפיע גם על חבריו בזה, וזכות הרבים תלוי בו.
במה שהעיר בסדר הזכרת הד' יסודות בתניא פ"א — י"ל הטעם שהוא
מפני שיסוד הרוח הוא הממוג הקצוות דיסוד האש ויסוד המים. — ולהעיר ג"כ
אשר זהו ע"פ סדר הספירות, הנענועים דד' מינים ועוד. וראה זח"ב כד, א.

א

בראש העתק המזכירות רשום שהאגרת נכתבה על נייר המכתבים של מחנה ישראל.
מהורש"ד שי' רייטשיק; אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"א אגרת ז'תתק, ובהנסמן בהערות
שם.

ב

נדפסה ב"היכל מנחם" ח"ג ע' עט.
האברך שמעון משה: דיסקין, בני ברק. אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"ח אגרת י'תתמו,
ובהנסמן בהערות שם.
בסדר הזכרת הד' יסודות בתניא פ"א: ראה גם ב"מ"מ הגהות והערות קצרות" לתניא שם (ע'
כט). וש"נ.

(כמבואר בארוכה בפרק ל"ו, ובפרקים שלפנ"ז ושלאח"ז), שענין זה
נעשה ע"י העבודה במשך ששת ימי המעשה ויום השבת ביחד, שבהם
מתנהגים בנ"י באופן ד"בפיך ובלבבך לעשותו".

ובכללות — הרי זה ע"י שלשת הענינים ד"העוסק בתורה
ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור¹⁷¹ (כנ"ל¹⁷²), שנחלקים לשני סוגים
כללים: (א) "העוסק בתורה ובגמ"ח", (ב) "ומתפלל עם הציבור",
שחלוקים זמ"ז בכך שענין התפלה קשור עם הציבור, ואילו הענין דתורה
וגמ"ח הרי זה באופן שהוא בעצמו עוסק בכך.

והדיוק בזה — "העוסק בתורה ובגמ"ח", שצ"ל שניהם יחדיו,
כאמור לעיל (סכ"ב) שהכוונה בלימוד התורה אינה שישאר בלימוד
כשלעצמו, אלא הלימוד צריך לבוא לידי מעשה — תורה וגמ"ח; וכן
לאידך, שהשלימות של גמ"ח היא כשנעשית ע"פ תורה ("תורה'דיקע
גמ"ח"), כדאיחא במדרש¹⁷³ "כל שהוא רחמן על אכזרים (רשעים) לסוף
נעשה אכזר על רחמנים (צדיקים)", ועד"ז מצינו ש"חושך שבטו שונא
בנו"¹⁷⁴, והיינו, שכאשר מתנהג באופן של גמ"ח במעמד ומצב שצריך
להשתמש ב"שבטור", הרי זה ענין שהוא היפך גמ"ח ("שונא בנו"), שמזה
מובן, שענין הגמ"ח צ"ל ע"פ ההדרכה של העסק בתורה.

לב. וענין זה — החילוק בין תורה (וגמ"ח) לתפלה — קשור גם
עם סיום והתחלת הש"ס:

סיום הש"ס (בגמרא) הוא: "תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל
יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא, שנאמר¹⁷⁵ הליכות עולם לו, אל תקרי
הליכות אלא הלכות" — ענין התורה; והתחלת הש"ס היא: "מאימתי
קורין את שמע בערבין וכו'" — קריאת שמע ותפלה, שהרי לאחרי
שנתבאר הזמן דק"ש, ממשיך בפרקים שלאח"ז גם בנוגע לזמן תפלה¹⁷⁶.
וכיון שסדר העבודה הוא שתחילה צריך להיות ענין התפלה,
ולאחרי כן לימוד התורה,

— שהרי אע"פ שמצות תלמוד תורה אינה מצוה שהזמן גרמא,
ויכולים ללמוד גם קודם התפלה, מ"מ, הסדר המסודר הוא באופן
ש"תפלתי תהא סמוכה למטתי"¹⁷⁷, ואז הנה לימוד התורה שלאחרי

(175) חבוק ג, ו.

(176) פ"ד.

(177) ברכות ה, ב. וראה לקו"ת ברכה צו,

ב.

(171) ברכות ח, רע"א.

(172) במאמר (לעיל ע' ... ואילך).

(173) י"ש שמואל-א רמז קכא. וראה

קה"ר פ"ז, טז (אוה"ת בשלח ס"ע תרסא).

(174) משלי יג, כד.

התפלה הוא כדבעי. וכהפס"ד בשו"ע¹⁷⁸ שצריך לילך מבית הכנסת לבית המדרש (ולאחרי כן — "הנהג בהן מנהג דרך ארץ"¹⁷⁹, שזהו"ע העסק בגמ"ח) —

הנה גם בש"ס גופא הסדר הוא שענין התפלה הוא בהתחלת הש"ס, ולאחרי כן בא ענין הלימוד, עד לסיום הש"ס, "כל השונה הלכות בכל יום",

ועד לפעולה בעולם שיתנהל ע"פ איש ישראל "השונה הלכות" — "הליכות עולם לו, אל תקרי הליכות אלא הלכות" — כנ"ל (סי"ג) מהכלל בנוגע לדרשת "אל תקרי", שאין זה מבטל את הפירוש הקודם, אלא שניהם אמת, היינו, ש"הליכות עולם לו" (שהרי "אין מקרא יוצא מידי פשוטו"¹⁸⁰), אבל, מי הוא בעה"ב האמיתי בעולם, וכיצד נעשה העולם ראוי לקיום — הרי זה כאשר יהודי "שונה הלכות", ובהתאם לכך מתנהג ופועל בעולם.

לג. והנה, החילוק בין ק"ש ותפלה לתורה הוא — שק"ש ותפלה הם מצוות עשה שהזמן גרמא, כדברי המשנה "מאימתי קורין את שמע בערבין כו' עד כו", ככל פרטי הדעות שנאמרו בהמשך המשנה, ועד"ז בנוגע לזמן התפלה; משא"כ לימוד התורה ("השונה הלכות") הוא מצוות עשה שאין הזמן גרמא (וזהו שהתחלת הש"ס היא בנוגע למצות ק"ש, מצוות עשה שהזמן גרמא, וסיום הש"ס הוא בנוגע למצות תלמוד תורה, מצוות עשה שאין הזמן גרמא — מן הקל אל הכבד).

ובנוגע למצוות שאין הזמן גרמא — יש לפרש בשני אופנים: (א) האופן הפשוט — שזוהי מצוה שאינה קשורה כלל עם ענין הזמן, (ב) להסביר זאת באופן אחר — שאין הכוונה לומר שהמצוה אינה קשורה כלל עם ענין הזמן, אלא אדרבה — שכל משך הזמן קשור עם המצוה, או שהמצוה קשורה עם כל רגע שבמשך הזמן.

והחילוק מזה בפועל ובהלכה — כמבואר באחרונים¹⁸¹ שזוהי הפלוגתא בין רב יוסף לאביי במסכת שבת¹⁸² בנוגע לדעת רבי אליעזר שמכשירי מצוה דוחין את השבת (היינו, שלא רק המצוה עצמה דוחה שבת, כמו הקרבת התמידין, קרבן פסח וכיו"ב, אלא גם הדברים

לז. וכאן חוזרים אנו מראש השנה לתורת החסידות ולדרכי החסידות לר"ה כפשוטו שעליו נאמר¹⁹⁶ "בכסא ליום חגיגו", שעניניו נמשכים ומתגלים בחג הסוכות¹⁹⁷, שבשנה זו היתה בו המצוה המיוחדת של "הקהל":

יש מצוה וציווי מיוחד בשנה זו להשתדל בהענין ד"הקהל את העם האנשים והנשים והטף" ועד "גרך אשר בשעריך"¹⁰⁴, מתוך כוונה "למען ישמעו ולמען ילמדו גו' ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת".

ואע"פ שמצות הקהל כפשוטה קשורה עם זמן מיוחד ומקום מיוחד, ושניהם ביחד — יכול כאו"א לעשות זאת בכל מקום ובכל זמן, ובפרט בשנה זו שהיא שנת הקהל, בהצלחה מרובה ומופלגה, לפעול בסביבתו ובקהילתו, ועאכו"כ במשפחתו, ועאכו"כ ב"עיר קטנה זה הגוף"⁷¹, בחלקי הגוף שלו, שישמעו וילמדו ויעשו את כל דברי התורה הזאת, מתוך שמחה וטוב לבב.

* * *

196 (196 תהלים פא, ד. וראה ר"ה ח, סע"א ואלך. ובכ"מ.)
197 ראה לקו"ת דרושי ר"ה נד, סע"ג ואלך.

178 אדה"ז רסקני"ה. וש"נ.
179 שם לה, ב.
180 שבת סג, א. וש"נ.
181 ראה צפע"נ לרמב"ם הל' כלאים פ"י ה"ל. הל' תרומות בהשמטות (ח, סע"ד).
182 קלא, סע"א ואלך (ובפרש"י).

ש"מקץ שבע שנים גוי' בחג הסוכות" הי' הענין ד"הקהל". ועפ"ז, אין לחלק לכאורה בין שנת הקהל לששת השנים הבאים לאח"ז.

אבל, מדיוק לשון הכתוב "מקץ שבע שנים" (ולא "מקץ שמיטה"), מובן, שזהו ענין ששייך ל"שנים" של השמיטה [ש"שנים אתה מונה לשמיטה¹⁹¹ (כמו בשנה, ש"חדשים אתה מונה לשנים, ואי אתה מונה ימים לשנים¹⁹², ועד"ז בחדשים, ימים אתה מחשב ולא שעות), היינו, שכל "יחידה" היא שנה אחת, לא חודש, ובודאי לא יום ושעה], והיינו, שאע"פ שזוהי פעולה נמשכת ומסובב עד ל"הקהל" הבא לאחרי שבע שנות השמיטה, הנה בזה גופא יש חילוק בין שנה זו, שבחג הסוכות שבה נתקיימה מצות הקהל, לבין ששת השנים שלאח"ז.

וכשם שהענין ד"בבוא כל ישראל ליראות גוי'" בחג הסוכות שייך רק לשנה זו, ואילו בשנה הבאה יחגגו חג הסוכות בפני עצמו, כך גם בהענין ד"הקהל" — שכמה פרטים שבו למדים ממצות ראי', וכמה פרטים במצות ראי' למדים ממצות הקהל (כדאיתא במסכת חגיגה¹⁹⁰) — מובדלת שנה זו מששת השנים שלאח"ז.

ובפרט ע"פ המבואר במפרשי התורה¹⁹³ (שמבארים גם טעמי המצוות כפשוטם) טעם הציווי ד"הקהל" "מקץ .. שנת השמיטה" — דכיון ששנת השמיטה היתה "שבת לה"¹⁹⁴, שבה היו פנויים מעבודת האדמה, שזו היתה עיקר עבודת בני"ש בשנים כתיקונם שהיו יושבים על אדמתם, והי' להם ריבוי זמן פנוי שהוצרכו להקדיש ללימוד התורה, הנה בסיום וחזרת השנה היו כולם מוכנים למעמד ומצב ד"הקהל את העם האנשים והנשים והטף", באופן שתהי' הפעולה האמיתית ד"ישמעו ולמדו ליראה גוי'"¹⁹⁵ "ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת", בתכלית השלימות.

ולכן, בשנה הבאה לאחרי שנת השמיטה, הנה הפעולה ד"הקהל" — שהיתה בתחילת השנה, בחודש תשרי, בחג הסוכות — נמשכת על כל השנה כולה, ביתר שאת וביתר עוז מאשר בששת השנים שלאח"ז, אע"פ שגם בהם צריך להיות ניכר המסובב והתוצאות של "הקהל" ("ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת") עד ל"הקהל" הבא לאח"ז.

(193) ראה לקו"ש ח"ט ע' 612 ובהערות

(191) מגילה ה, א. וש"נ. רמב"ם הל' שם וש"נ.
(192) כהר כה, כ"ד.
(194) וילך שם, יג.
(195)

המכשירים את עשיית המצוה דוחים את השבת) — אם הדברים אמורים גם בנוגע למצות ציצית ומזוזה:

"א"ר יוחנן לא לכל אמר ר' אליעזר מכשירי מצוה דוחין את השבת .. למעוטי מאי .. למעוטי ציצית טליתו (שלא יתלנה בטליתו בשבת) ומזוזה לפתחו .. שאם צייץ טליתו ועשה מזוזה לפתחו .. חייב, מאי טעמא, אמר רב יוסף לפי שאין קבוע להם זמן, אמר לי' אביי, אדרבה, מדאין קבוע להם זמן, כל שעתא ושעתא זמני' הוא".

כלומר: דברי ר"א שמכשירי מצוה דוחין את השבת הם רק במצוה הקשורה עם זמן, ובמילא הרי דוחה את ענין הזמן, אבל מצוה שאינה קשורה עם זמן, לא שייך לומר שתדחה את הזמן, כיון שאינה בגדר ושטח ענין הזמן. ולכן, לדעת רב יוסף, כיון שציצית ומזוזה "אין קבוע להם זמן", היינו, שאינם שייכים לענין הזמן, לא שייך לומר בהם שמכשירי מצוה דוחין את השבת.

אבל לדעת אביי — אין לומר שציצית ומזוזה אינם שייכים לענין הזמן, אלא אדרבה: "כל שעתא ושעתא זמני' הוא", ולכן, לדעת ר"א, גם בציצית ומזוזה דוחין מכשירי מצוה את השבת.

לד. ועד"ז יש לבאר בנוגע למצות עשה שהזמן גרמא — כאשר במשך זמן זה יכולים לקיים רק פעם אחת:

ולדוגמא — במצות ק"ש, "מאימתי קורין את שמע בערבין כו' עד סוף האשמורה הראשונה", או "עד חצות", או "עד שיעלה עמוד השחר", הנה לאחרי שקרא ק"ש פעם אחת במשך זמן זה, שוב אינו צריך לקרות, ואם יעשה זאת עוה"פ לשם מצוה, ובברכת ק"ש, הרי זו ברכה לבטלה.

ויש לבאר זאת בשני אופנים¹⁸³:

לאחרי קריאת שמע בתחילת או אמצע הזמן, הנה כל שאר שיעור הזמן נפטר ואינו שייך לחיוב דק"ש;

או שבכל משך הזמן ישנו החיוב דמצות ק"ש, וע"י קריאת שמע פעם אחת, נפעל הענין דק"ש על כל רגע ורגע "עד סוף האשמורה הראשונה" — לדעת ר"א, ועד"ז לפי שאר הדעות החולקים עליו, כך, שלא נשאר רגע אחד בכל שיעור הזמן שאינו קשור עם מצות ק"ש, ולא

(183) ראה שיחת י"ט כסלו תשי"ג סי"ד ע' 114 ואילך. וש"נ. וראה גם שם חל"ו ס"ע ואילך (ת"מ ח"ז ע' 218 ואילך). שם חכ"ו 241 ואילך. וש"נ.

רק שיכולים לקיים בו מצות ק"ש אם לא קרא עדיין, אלא שגם לאחר שקיים מצות ק"ש הרי היא באופן של פעולה נמשכת עד סוף זמן המצוה, כיון שזהו שיעור זמן שצריך להיות ממולא כולו במצות ק"ש.

ושני אופנים אלו במצוה שהזמן גרמא הם בדוגמת שני האופנים הנ"ל במצוה שאין הזמן גרמא — אם היא מצוה שאין לה שייכות עם ענין הזמן, או להיפך, שכל רגע ממולא במצוה זו¹⁸⁴.

לה. ובנוגע לתלמוד תורה:

לכאורה לא שייכת שאלה הנ"ל לתלמוד תורה, שהרי גם כאשר לומד תורה במשך רגע אחד או שעה אחת, אין זה פוטר אותו, אלא חייב לתלמוד תורה בכל רגע ורגע.

אבל אעפ"כ, הרי ישנו הסוג שעליו אמרו¹⁸⁵ "אפילו לא שנה אדם אלא פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית, קיים מצות לא¹⁸⁶ ימוש ספר התורה הזה מפין והגית בו יומם ולילה" (אם הוא עם-הארץ, חולה, או טרוד בעסקיו), וא"כ, גם בענין זה אפשר לפרש בשני אופנים הנ"ל:

לאחרי שלמד פרק אחד שחרית, הנה כל שאר היום אינו מחוייב בלימוד התורה, ובמילא, אין זה "יום תורני" ("א תורה טאג");

או שיש להסביר זאת באופן של עריבות ("די געשמאקערע הסברה") — שע"י לימוד פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית נעשה כל רגע ורגע שבמשך היום רגע של תורה, כמו אצל מי שהוגה בתורה יום ולילה בפועל בכל רגע ורגע.

ויש בזה נפק"מ בנוגע לפועל — אם נשתנה המצב באמצע היום, שנתרפא או נעשה תלמיד חכם (ללא נפק"מ אם ע"י נס או באופן אחר):

אם נאמר שע"י לימוד פרק אחד שחרית נפטר מהחוייב דלימוד התורה במשך כל היום — לא יתחייב עתה בלימוד התורה, שהרי כבר נפטר; אבל אם נאמר שישנו החוייב על כל היום, אלא שהלימוד דפרק אחד שחרית הוא באופן של פעולה נמשכת על כל היום — הרי עתה שיש ביכולתו ללמוד, לא יכול להיפטר מהחוייב דעכשיו ע"י שלמד פרק אחד בשחרית.

אך באמת אי אפשר לומר כן, כי, גם אם נאמר שע"י הלימוד פרק אחד שחרית נפטר מהחוייב דלימוד התורה כל היום, הרי פטור זה הוא

184) לשלימות הענין — ראה גם שיחת (185) מנחות זט, ב. ש"פ וישב, כ"ף כסלו ס"ו... (לקמן ע'... ח. (186) יהושע א, ח.

רק ביחס לחיוב שהי' לו עד עתה, בהיותו עם-הארץ, ואילו כשנעשה תלמיד-חכם, חל עליו חיוב חדש, וממנו לא נפטר.

אלא שהנפק"מ תהי' בנוגע לברכת התורה¹⁸⁷:

אם נאמר שהלימוד דפרק אחד שחרית פוטר את שאר היום מהחוייב דלימוד התורה, הנה כאשר באמצע היום נתרפא כו' ונעשה מחוייב בלימוד התורה, הרי זה חיוב חדש בלימוד התורה, ולכן אינו יוצא י"ח ע"י ברכת התורה בבוקר, וצריך לחזור ולברך עוה"פ, לפי הדעה¹⁸⁸ שכאשר יש הפסק בנוגע לחיוב לימוד התורה באמצע היום צריך לחזור ולברך.

אבל אם נאמר שהחוייב דלימוד התורה הוא בכל היום, אלא שהלימוד דפרק אחד שחרית הוא פעולה נמשכת על כל היום, כאילו למד כל היום — הנה כאשר באמצע היום אירעה סיבה מסויימת שבגללה יש ביכולתו ללמוד בפועל כל היום, אין כאן חיוב חדש, שבגללו יצטרך לחזור ולברך ברכת התורה, אלא ברכת התורה בבוקר עולה גם ללימוד דעכשיו.

לו. וענין זה נוגע גם לשנה זו, כמדובר כמ"פ שהיא שנת הקהל:

החוייב ד"הקהל" אינו אלא בזמן מסויים (מצוה שהזמן גרמא) — "מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה בחג הסוכות בבוא כל ישראל ליראות גו"¹⁸⁹, שאז ישנו החוייב ד"הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגו'", וקריאת הפרשיות ע"י המלך; אבל הפעולה ד"הקהל" — "למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו גו' ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת"¹⁹⁰ [ומדברי הגמרא¹⁹⁰: "אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע", מובן, שגם המשך הכתוב, "ויראו גו' ושמרו לעשות גו'", הוא בדוגמת "האנשים לשמוע"] — הרי זה באופן של פעולה נמשכת במשך כל הזמן שנדרש "לעשות את כל דברי התורה הזאת".

ולכאורה, הרי זה ענין ששייך לכל משך הזמן עד ל"הקהל" הבא — דכיון ש"ושמרו לעשות גו'" תלוי ב"הקהל", והחוייב ד"ושמרו לעשות גו'" הוא במשך כל שבעת השנים עד ל"הקהל" הבא לאח"י, נמצא, שכל עשי' שבמשך שבע השנים הבאות היא "מסובב" מזה

187) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשט"ז (188) ראה אנציק' תלמודית (כרך ד) ערך ס"ט ואילך (תו"מ חט"ו ע' 261 ואילך). שם ח"ל ס"ע 267. (189) וילך לא, יו"ד-יא. (190) חגיגה ג, א.